

צ'בזטי מזהר"י
תנינא

דף מב: מג.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קיד

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

מב:

ליקוטי

קג קד קה קו קז קח קט

קי קיא קיב קיג קיד

מוהר"ן תנינא

אדם מאד ^[1]. בוודאי אין צריכין אותה כלל, כ"א בשביל קיום המין לבד :

קח פעם אחד סיפר מענין מעשה בני אדם. ענה ואמר. הלא האדם, בשביל תענוג קמן אחד של רבע שעה, ^[2] הוא יכול לאבד ולהפסיד כל העוה"ז עם העוה"ב: ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון, אה מענטש פון איין תענוגלי וועגן פון אה פערטיל שעה, קאן ער אן ווערין גאר דעם עולם הזה, מיט דעם עולם הבא :

קט סיפר עמי מענין קבר הבעש"ט זצוק"ל, שטוב מאד להיות שם על קברו ^[2]. ואמר, כי **צדיקים יירשו ארץ** (תהלים לו) היינו שהצדיקים אמתיים² יורשים ארץ ישראל ^[2]. שזוכים שמקום גניזתם הוא קדוש ^[2] בקדושת ארץ ישראל ממש ^[2]. וא"י הוא תיקון גדול לפגם הברית ^[2]:

קי שמעתי שאיש אחד שאל אותו כיצד הוא הבחירה. השיב לו בפשיטות, שהבחירה היא ביד האדם בפשיטות, אם רוצה עושה, ואם אינו רוצה אינו עושה: ורשמתי זאת, כי הוא דבר³ נצרך מאד. כי כמה בני אדם נבוכים בזה מאד. מחמת שהם מורגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד. ע"כ נדמה להם שאין להם בחירה ח"ו. ואינם יכולים לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי בוודאי יש לכל אדם בחירה תמיד, על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והבן הדברים מאד ^[2]:

קיא אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרבות להש"י. וצוה לו ללמוד וכו', ושאל אותו. הלא איני יכול ללמוד. השיב לו. ע"י תפלה⁴ יכולין לבא לכל. לכל טוב. לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל המובנות שבכל העולמות :

פעם אחד אמר, אם היו מניחין מת לעוה"ז להתפלל בוודאי ה' מתפלל יפה יפה בכל כחו ^[4]:

קיב לענין התחזקות לכל יפול האדם בדעתו מחמת ריבוי הפגמים והקלקולים שקלקל ע"י מעשיו ענה ואמר, אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן ^[2]:

קיג מי שרק מתנוצץ לו הש"י, כשעושה ח"ו אפילו דבר אחד שלא כראוי בשלימות. ²(כלומר אעפ"י שאין בזה הדבר שום נידנוד עבירה ח"ו, ולא שום תאוה גמורה בגשמיות, רק שאינו עושה הדבר בתכלית שלמות הקדושה כראוי באמת), ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מעוצם ההרטה והבושה :

קיד פעם אחד דברתי עמו ז"ל. והבנתי שה' הפין מאד לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, כדרכו תמיד, אך ה' קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דיבר עמי מאומה. אך בתוך זה, יצאו מפיו ²⁷הק' דיבורים אלו, סע האט אה פנים, או מע מוז זיך פון אה

אקג בשעת התפילה, כל זמן שהאדם שומע עוד אז איזה אדם דהיינו ששומע ומרגיש שעומד עוד אדם צ"א בשעת תפילתו, הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפילתו שיצייר בדעתו שאין שם אלא אני והש"י לבד ^[2]. ובמאמר אבא שאול וכו' פ"א רצתי אחר צבי וכו' ⁷(בסי' נה), שם מבואר ביטול גדול יותר בשעת התפילה, שמחויב האדם לבטל עצמו כ"כ בשעת התפילה, עד שלא ירגיש אפי' את עצמו כלל בשעת תפילתו, רק את הש"י לבדו. כי אז בשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך וכו' ע"ש מ"ש שם ⁷(באות ז) מי הוא הלא ישותו נתבטל ואין כאן אלא המלך בעצמו וכו' ע"ש ^[2] :

קד היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני אדם האנשים הפשוטים הכשרים. וה' אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחינות ובקשות בתוך הסידורים הגדולים כדרך ההמון עם הכשרים ^[2]. וה' מזהיר ומוכיח אותנו כמה פעמים לומר זמירות בשבת. וה' מקפיד וכועס מאד על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר זמירות בשבת ובמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות. כי עיקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור בלי שום חכמות כמבואר אצלינו כבר כמה פעמים ^[2]: **וגם** הוא בעצמו ז"ל קודם שהגיע לו החולאת הכבד שנסתלק על ידו. קודם לזה, כל ימיו, ה' מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת ובמוצאי שבת :

קה שמעתי מאחד שהזהיר אותו שישתדל לעיין בתורתו ^[2]. ויראה לחדש בתורתו איזה דבר. 'כאשר הזהיר על זה לכמה וכמה מאנשיו). ואמר לו, אם תזכה לכווין אל תוכן כוונתי בתורתי מה טוב. ואפילו אם לא תוכל לכווין כוונתי. אעפ"כ טוב מאד כשזוכין לחדש איזה דבר בתורה. כי הוא תיקון גדול להרהורים. כי כל הרהורים באין ע"י כח המדמה ^[4]. וע"י שמחדשין איזה דבר בתורה, שזהו כחי' מדמה מילתא למילתא ^[2]. עי"ז מתקנין פגם ההרהורים שבאין ע"י המדמה ^[2]:

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הק' כמה וכמה פעמים, שהזהיר מאד לחדש בתורה. ואמר שהוא תיקון גדול מאד מאד על העכר. ואמר שאפי' דיבור א' לבד כשזוכין לחדש הוא ג"כ טוב מאד. כי הוא תיקון גדול מאד : **גם** אמר שהוא טובה לנשמת אבותיו שכבר נסתלקו ⁽⁷⁾:

קו ראוי להרהר בדברי תורה בשעת זיווג ⁽¹⁰⁾^[2]. ואעפ"כ יוכל להוליד בנים. אעפ"י שמחשבתו תה' דבוקה אז בהרהורי תורה. וטוב מאד להרגיל עצמו בכך :

קז פעם אחד דיבר מענין מיאוס והרחקת התאוה הכלליות שהיא תאוות ניאוף. ענה ואמר, הנה אכילה עכ"פ נתוסף להאדם כח והיות על ידי זה ^[2]. אבל זאת התאוה, הלא אדרבא, היא מפסדת ומזקת החיות מאד, ומתישת¹¹ כחו של

^{*} בתקפא בכותרת שבראש העמוד ציין רק

קג קד קה קו קז קח קט

בתוצו כתב הכל

² בתקפא תרלד ותורל- א', ומתוצו- אחד (וצ"ע לכאורה צ"ל אחר אבל עיין השתפכות הנפש אות י' שגם כתב אחד וכו') במהדורות פראמפאל שנת תרפ). בלק"ע תפלה פו דילג תיבות אלה)

³ עיין תורה ט' אות ג' ע"י דבור אמת עושה מתיבת התפלה תיבת נח ואין למבול אחוזה בו ונאלץ להיטו כן. וזה ענין כחי' יחולל תהלה, כי יחולל עוללה רק הקצ"ה נמלל.

⁴ מוהר"ת בתקפא

⁵ מוהר"ת בתקפא (אות ו)

⁶ ובתורה ד' אות ט' ותורה טו אות ה'.

⁷ עיין חיי מוהר"ן סימן תקכ

⁸ עיין ליקוטי עצות ערך תמימות ושיחות הר"ן סימנים ה' טו, יט, לב, נא, קא.

⁹ עיין ככבי אור שיחות וספורים אות מג הובא בחכמה ותבונה סימן ב' אות טו רבינו שאל את רבי אהרן תלמידו הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיע ותענין בו עד שתבין ותדע את התיירון שע"ז.

המשך רבינו לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה ברור ויך.

¹¹ עיין זוהר פירוש שלח דף קעא. וקעז. ובזוהר חדש רות [דף קג]. עיין קב הישר פרק לה. ולק"ה חדש ג' יג.

¹² עיין זוהר מצורע דף נו. ובמקדש מלך שם [בספרים ישנים נמצא בדף פו. ועי"ש שכתב מכאן ראייה לדברי הרב (והאריז"ל) שמותר להרהר אז בתורה רק צריך להזהר שלא יגער ידיו בבשר]

¹³ ועיין קצור ש"ע קג ב'. ובאור הלכה ה"א יט"ז ה"י שעמוק להבטל א"כ כלל חיהיה האמונה ונבואה אלל עיין ספר העקרים מחלמי' ג' סוף פ"ח ופ"י ופ"י ובלקטות הר"ן לדון ח' שנואל ככה המלמה הו"א מלדנה כל הנבילים לבד ממשה רבינו וכשתבטל זוגתא הגלש יוט לנבואה כלל ממלה)

¹⁴ בריכות יט. ויבמות קט:

¹⁵ עיין חיי מוהר"ן סימן תקכא- כבר נתתי לכם מדמה כשר וטוב ואתם רשאים לחדש בתורה וכו' ע"ש. ועי"ש שדברי מוהר"ת כאן בהמשך כתב גם שם באריכות יותר. ועיין באה"ל תורה נד

אות ד' בשם מוהר"ת שבתורה נד ח"א

¹⁶ עיין פל"ה כאן

¹⁷ עיין שיש"ק ח"ב סימן רמא

¹⁸ מתורל- אמיתיים

¹⁹ עיין לק"ה קרחה וכתובת קעקע ג' ד' הובא בביש"ק ח"ג סימן ב'

²⁰ מעלת קברי צדיקים עיין דרשות הר"ן דרוש ח', ספר העיקרים ד' לה, שם הגדולים מע' גדולים ערך א' קצט. ספר המדות צדיק קעג.

²¹ עיין לק"ה חלב ודם ג' ז' מובא בביש"ק ח"א סימן טו שהבעש"ט פעל שקברו יהיה בחי' א"י (וצ"ע לכאורה לפ"י דווקא קברו ואעפ"כ לומד שם מוהר"ת ממנו לכל קבר של צדיק) ועיין מתוק מדבש על זוהר שלח דף קעג: שקבר משה רבנו קדוש יותר מא". ועיין הקדמת בעש"ט עה"ת (מאירת עינים) אות פ' ובמקור מים חיים שם אות כו שהביא דברי רבינו ומוהר"ת אלה בלא מקור אחר. גם עי' לק"ה שלוחן ד' יג. עיין כלי יקר (במדבר לג מט) נפש הצדיק נותן יותר והיה וקיום לעולם מכל הרוחניות שהיה בביהמ"ק וכו' ובדרשות הר"ן דרוש ח' כתב גם אחרי מותם מקומות קברותיהן ראויין להמצא השפע שם כי עצמותיהם אשר כבר היום כלים לחול עליהם השפע האלקי וכו' עי"ש..

²² עיין לק"ה חובל בתבירו ג' י' מובא בביש"ק ח"ג סימן כג. (ועיין בעש"ט עה"ת ריש פרשת שלח שלימוד תורת הצדיק היא בחי' השתטחות על קברו) נמחק)

²³ בתשכט- כי הוא נצרך (ותיבת דבר

²⁴ ועיין לעיל תורה נד תנינא. ועיין קדושין לו: אם אתה רוצה אתה מושל בו (ועי"ש אלמלא הקב"ה עוזרו וכו') ועי"ש מהרש"א דקאי האב להיטרו) עיין סנהדרין יט: פלגין בן לטס התגבר על לזיו הרבה יותר מיוסף הצדיק ומצאנו כשנעץ חכב בינו לחיכל כח שאלו ועל שם אז נקלל פלטיאל שפלטו הקב"ה מעבדים הוי שאלע"פ שהקב"ה פלטו מעבדים הוה נספון בכחיהם כח פלשטו גזול עי"ש. ולעיל תורה קל.

²⁵ מתוצו- תפילה

²⁶ עיין השתפכות הנפש בציטוטים מליקוטי עצות אות ג' הובא בביש"ק ח"א תצה

²⁷ עיין לק"ה משא ומתן ד' י' הובא בביש"ק ח"ה סימן ו'

²⁸ מוהר"ת בתקפא

²⁹ מתוצו- הקדוש

ליקוטי

קטו קטו קיז

מוהר"ן תנינא

מג.

תורה אור
שמואל א-כ (כו) ולא דָּבַר
שְׂאוֹל מֵאוֹקֶה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקְרָה הוּא בִּלְתִּי שְׂהוּר
הוּא כִּי לֹא שְׂהוּר: ס
תהלים צ (יא) מִי יוֹדֵעַ עוֹ
אֶפְרַיִם וְיִזְרְאֵל עֲבָרָתָם:

הרהור זייער הוטין [א]. והבנתי אז מלשונך הקדוש, ומתנועותיו הקדושים בעת שדיבר זאת, שאז נתגלה לו בהשגותיו הנוראות, עוצם פגם ההרהור ה", שפוגם מאד מאד ר"ל. וא"א לצייר זאת בכתב :

קטו סיפר שהיה לו התחזקות גדול בעבודתו. ולא הניח עצמו לבלבל כלל, ודרכו הי' שהיה בורר לו איזהו דרך ישרה איך להתנהג בעבודת ה', והתחיל להתנהג באלו ההנהגות ובאותו הדרך שבחר לו. והי' מתנהג באלו ההנהגות איזה זמן, וכל מה שהיו באים עליו מחשבות אחרות לבלבלו מהנהגה זאת, ולהתנהג בדרך אחר, לא הי' שומע לאלו המחשבות כלל, והי' דוחה את אלו המחשבות מדעתו, ולא הניחם ל'כנסם בדעתו כלל, רק הי' חזק ואמיץ בדעתו מאד. והיה הולך ומתנהג בדרך שבחר לו איזה זמן. אך אח"כ בהמשך הזמן, אחר כמה שבועות, חזר ובא על דעתו איזה מחשבות שצריך להתנהג בדרך אחר, ואז אחר שכבר עבר זמן ארוך, אז יישב עצמו, ובחר לו איזה דרך וסדר אחר כפי שהי' נראה לו אז. אבל לא הניח עצמו לבלבל בכל פעם מעבודה לעבודה ומדרך זה לדרך אחר, רק הי' חזק לילך בדרך אחד זמן גדול כנ"ל :

קטו סיפר שכשהי' בארץ ישראל יספרו לו שם החשובים שהיו שם, שבאו ממדינות אלו וקבעו דירתם שם בא"י כמפורסם. וספרו לו שקודם שהיו בא"י, לא היו יכולים לצייר לעצמן שארץ ישראל היא עומדת בזה העולם. והיו סוברים שארץ ישראל הוא עולם אחר לגמרי לפי גודל קדושת א"י המבואר בספרים ומפורש בתורתנו הקדושה מעלת קדושת א"י כמה וכמה פעמים והתורה בעצמה מפרשת כל גבולי א"י לגודל מעלתה וקדושתה העצום והנורא מאד מאד. ע"כ לא היו יכולים לצייר לעצמן בעיניהם שא"י יהי' בזה העולם. עד אשר באו לשם וראו שארץ ישראל הוא בזה העולם ממש. כי באמת א"י הוא כמו מדינות אלו ממש, ועפר א"י הוא במראה ודמות כמו עפר מדינות אלו ממש. כי מה שמביאין לפעמים עפר לבן משם, והו רק במקומות פרטים וגם במדינה זו נמצא עפר לבן ועפר של נתר ככמה מקומות, אבל עיקר העפר בא"י הוא כמו עפר מדינות אלו ממש. כי באמת בדמות ותמונה אין חילוק כלל בין א"י ובין שאר מדינות להבדיל. ואעפ"כ היא קדושה מאד מאד בתכלית הקדושה עצומה ונוראה מאד. אשרי הזוכה להלוך שם אפי' ד"א וכו' כאשר הפליגו רז"ל וכל הספרים בעוצם קדושתה הגדולה והנוראה :

וסיפר רבינו ז"ל זאת, כי הוא ענין נצרך מאד לכמה ענינים שבני אדם נזכרים בהם בטעותים. כי יש מועים סוברים שצריכין להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להכירו בפניו בצלמו ודמותו שיהי' משונה בדמותו ובתנועותיו דייקא. ובאמת לא כן הוא כי הצדיק הוא בדמות וצלם ככל האנשים ואין בו שום שינוי, ואעפ"כ הוא ענין אחר לגמרי ושאר בני

אדם אינם בדמותו כלל באמת לאמתו כמו שאמר רבינו ז"ל. שאיש הכשר נדמה שהולך עם כרכשות ודקין כמו שאר בני אדם ואעפ"כ הוא ענין אחר לגמרי. וכן א"י באמת היא מובדלת ומופרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניני' ובחינותי'. ואמר רבינו ז"ל שא"י יש לה רקיע אחר משאר ארצות וכמובן בזוה"ק פ' תרומה [י'] [ב]. אך אעפ"כ בגשמיות לפי מראה עיני האדם אין רואין שום שינוי בין א"י לשאר ארצות כי אם מי שזוכה להאמין בקדושתה יכול להבחין קצת ההפרש. כמו כן הצדיק והאנשים כשרים לערך שאר העולם, שבאמת הם דומים בכל תנועותיהם כשאר בני אדם בדמותם וצלמם ואין ביניהם הפרש בגשמיות לכל מראה עיני בשר [א]. ואעפ"כ באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מופרשים ומובדלים לגמרי. כי איש כשר הוא ענין אחר לגמרי כנ"ל מכ"ש הצדיקים אמתיים". וענין זה נצרך לכמה ענינים. והבן זה מאד :

קיז מזה שמבלבל את האדם כשנכנס לקדושה גבוה כגון כשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא אזי דייקא יקרה לו **מקרה בלתי טהור** [ב] ח"ו. כבר מבואר מזה במ"א. ("שכשאדם" נכנס לקדושה מתגבר עליו היצה"ר ביותר. כי כל מה שנכנס בקדושה יותר יש לו בכל פעם יצר הרע חדש גדול מבתחילה. עי' בליקוטי הראשון בס' ע"ב [יג] ובמ"א [י]). ובאמת הבלבול הזה שטות. כי ממה נפשך. אם יקרה לו מחמת הרהור מי חייב בזה. ואין לו להתרעם כלל מאחר שהוא בעצמו גרם לו. ואם אינו מחמת הרהור, אזי בוודאי אינו סימן רע כלל [יג]. כי אם הי' ענין רע לא היו רז"ל נותנין אותו לסימן יפה לחולה כשארז"ל (ברכות נז), שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרכא מחמת שנתקרב לקדושה גבוה מאד מחמת זה נזדמן לו. כי כל המצדיק א"ע מלמטה מצדיקין עליו "מלמעלה שנאמר [ב] **וביראתך עברתך** כשרז"ל (תענית ה. [כג]). נמצא כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדושה מדקדקין עליו יותר [כג] ומתעוררין עליו קיטרונים ודינים ח"ו ומהשתלשלות הדינים נעשה היצה"ר כמובא במ"א (בס' עב הנ"ל) [כג] וע"כ אין לו להתרעם כלל על זה. כי אדרכא מחמת שנכנס לקדושה גבוה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצה"ר, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. וע"כ חשבו רז"ל לנס גדול מה שלא אירע קרי לכהן גדול ביוה"כ [כג], כמו שארז"ל (אבות פ"ה [כג]), כי מחמת שנכנס הכה"ג ביוה"כ לקדושה גבוה כזו לפני ולפנים, היה בוודאי עליו קיטרונים והתגרות הרבה שמשם נמשך היצה"ר כנ"ל [כג] ע"כ נחשב לנס מה שניצול הכה"ג ממקרה ביוה"כ. ועתה ראה והבן, איך יבלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו נס כמו לכה"ג ביוה"כ. **גם דע** שלפעמים יש באדם מומאה טמונה שאין יודעין לה שום תיקון מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, וע"כ זהו טובה מה שאירע לו כשמתקרב אל הקדושה, כי יוצאת ממנו המומאה הטמונה

¹ עיין שיחות הר"ן סימן קטא, ובהקדמה לתיקון הכללי, ועיין בעש"ט עה"ת פרשת כי תצא אות יב יג. ועיין יומא פח הוראה קרי עונותיו מחולים ועיין יביע אומר ח"ו או"ח סימן טד בשם מפרשים שדווקא בלא הרהור, עוד עי"ש אריכות בעניין הוראה ביום כיפור. גם עיין שבילי אמונה ה' ו' או יהיה לשפע המותר ואם לא יצא יזיק

² גם בתורלד - עליו מלמעלה, ומתורלו - עליו הדין מלמעלה (כלשון הגמרא)

³ תהלים צ' יא

⁴ שם בגמ' הן ג' דעות מאיזה פסוק ללמוד ורבינו נקט כא' מהן

⁵ עיין יבמות קכא: ב"ק נ. תקוני וזהו לת. שעם הצדיקים מדקדק כחוש השערה

⁶ גם עיין תורה לה אות א' ירד גבריאל ונעץ קנה בים

⁷ עיין חיי אדם ח"ב כלל קטא אות כג בנשמת אדם שם אות ב'. ועיין בעש"ט עה"ת כי תצא אות יד.

⁸ משנה ה' ועי"ש תוס' יו"ט בשם מדרש שמואל. ועיין עלים לתרופה מכתב קעז אין גבור כמתיאש.

⁹ עיין בעש"ט עה"ת פרשת כי תצא אות יד

^א כפי הנראה שמוכרחים להוהר מאד מהרהור

^ב בתשכס - בלשוננו.

^ג מתורלו - ליכנס

^ד מתרצו - סיפור

^ה מתרצו - יכולין

^ו גם בתורלד - הוא, ומתורלו - היא

^ז גם בתורלד - ושאר, ומתורלו - ושאר

^ח דף קנא: קנב. [אבל אינון דמתין בארעא קדישא לא מתין על ידא דהווא מחבלא, דהא ארעא קדישא לא

קיימא ברשו אחרא, אלא ברשו וקדושת בריך הוא בלחודו]

^ט **ועיין זוהר ויקהל דף רט.** [ובכל רקיעא ורקיעא אית מנגא, ואתפקד על עלמא ועל ארעא לאנהגא כלא,

בר ארעא דישראל דלא אנהיג לה רקיעא ולא חילא אחרא, אלא קודשא בריך הוא בלחודו]

^י מתרצו - רואים

^{יא} עיין לעיל תורה רמג

^{יב} מתורלו - אמיתיים

^{יג} לשה"כ שמואל-א כ כו

^{יד} מוהר"ת בתקפא

^{טו} מתרצו - שכשהאדם

^{טז} על מאמר הגמ' בסוכה נב כל הגדול מחבירו יצרו גדול

^{יז} עיין סוף תורה כה תורה מה תנינא ד"ה ודע שיש, ושיחות הר"ן עט.

מאמר הרהור עבירה פוגם מאד מאד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

צריכין לשמור את עצמו מאד מהרהור. כי הרהור מזיק ופוגם מאד מאד, מה שאי אפשר לציר בידעת האדם
כלל עצם פגם הרהור, השם יתברך יצילנו: (לק"ע מחשבות והרהורים יט)

שיחות

אין

ליקוטי הלכות

אין

קושיות

- א. רבנו דיבר הרבה מאד על פגם הרהורי עבירה. כמה צריך להלחם בהן ולברוח מהן ושהם פגם גדול מאד
וצ"ע מה התחדש לרבנו כאן בחומרת הרהור יותר ממה שכבר גילה לנו רבנו כגון בתורה רמב שהרהורי
עבירה הם אבי אבות הטומאה או בשיחות סימן מו/ב שבמחשבה אפשר לעלות למקום הגבוה אפילו יותר
מחוש הראיה על כן פוגמת במקום הגבוה ביותר פגם שהוא דבר חיוני ממש.
- ב. וא"א לצייר זאת בכתב – צ"ע הרי גם בע"פ לא צייר לו, כמבואר בתחילת התורה?
- ג. צ"ע אם הרהור חמור כל כך, מדוע בשבת הרהור מלאכה מותר/א? אדרבה הרי בשבת מלאכת מחשבת
אסרה תורה. באמת הרהורי מלאכה בשבת הם פגם כי צריך לחשוב שכל מלאכתו עשויה/א. אלא שהתורה לא
אסרה/א. וערבי נחל בראשית דרוש ו/ו תירץ שכן השבת מתקן את פגם ההרהור מלאכה בשבת
- ד. צ"ע אם הרהור חמור כל כך, מדוע אמרו חז"ל דברים שבלב אינם דברים?
- ה. צ"ע אם הרהור חמור כל כך מדוע טמא מותר להרהר בדברי תורה, וגם לגבי ברכת התורה כשלומד
בהרהור בלבד, רק הגר"א מחמיר אבל בפשטות א"צ לברך. שם הטעם כי דברי תורה לא מקבלין טומאה.

כה כו בסלו תשפ"ו ירושלים

ב שיחות מוהר"ן – אות מו – צריך לשמור את המחשבה מאד כי ממחשבה יכול להיות נעשה דבר חיוני ממש: ודע שכל בחינה שהיא
גבוה למעלה יותר אצל האדם היא יכולה להגיע ולהשיג יותר. כמו למשל, עם הרגל יכולין להשליך איזה דבר למעלה, אבל עם היד
יכולין להשליך למעלה יותר. ובהדבור יכולין להשיג יותר ויותר כי בהדבור יכולין לדבר למרחוק. והשמייעה היא גבוה יותר
ויכולין לשמע קול מרחוק מאד כגון כשיוצא בקני שרפה (שקורין הורמאטעס) יכולין לשמע למרחוק מאד. והראיה יכולה להשיג ולהגיע
עוד יותר ויותר כי בהראיה יכולין לראות ולהביט על השמים. נמצא שכל בחינה שהיא גבוה יותר למעלה היא יכולה להשיג ולהגיע
יותר: והמחשבה היא גבוה מאד למעלה מן הכל ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה על כן צריכין לשמרה מאד:

ג בשבת דף קנ. ילפינן מקרא (ישעיה נח) 'ממצוא חפצך ודבר דבר', דיבור אסור הרהור מותר, והיינו שיותר לאדם להרהר בלבו בעסקיו
בשבת, ובלבד שלא יוציא בפיו.

ד (שמות כ, ט) "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך" פרש"י "ועשית כל מלאכתך כשתבא שבת יהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה
שלא תהרהר אחר מלאכה".

ה עיין בספר החיים לאחיו של המהר"ל פרנסה וכלכלה פרק ו' עמ' קז – ולפי שסגולת מזל שבתאי המושל ביום השבת
לבטל כל מחשבות האדם כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנו, א) האי מאן דשבתאי מחשבתו בטיילין, לכך
הרהורים מותרים בשבת (שם קיג, ב). ואף על גב דבעלמא קיימא לן (יומא כט, א) דהרהורי עבירה קשים מעבירה, הכא לא
מידי קעביד הואיל ומזל דיומא קגרים שיתבטלו. וסימן לדבר (משלי יט, כא), "רבות מחשבות בלב איש", סוף תיבות אותיות
"שבת" לאחור, לומר שמחשבת שבת יחזור לאחור. וכדי שלא יאמר האדם שגם הדיבור אינו כלום רק הוא בכלל הרהורים
המותרים.

ו ערבי נחל בראשית דרוש ו' (ו"ה ולפי"א לא די) – והנה אמרין (יומא כ"ט). הרהורי עבירה קשים מעבירה כי בהרהור רע פוגם במחשבה,
ואמרין (שבת ק"ג). דבשבת דיבור אסור הרהור מותר, והטעם, כי יש בחבדקדושת שבת לחסות על הרהור כל שלא נתגשם ולא בא לידי
מעשה או דיבור, ומתקן קדושת שבת את הפגם ההוא. לזאת בבוא שבת נתקבל אדם הראשון בתשובה כי בקדושת שבת תיקן פגם
המחשבה ההיא.

- ו. צ"ע אם הרהור בעצמו חמור כל כך, מדוע בחז"ל (כתובות מו.)¹ חומר הרהור רע הוא רק כיון שע"ז יבוא לידי טומאה בלילה?
- ז. עוצם פגם ההרהור ח"ו שפוגם מאד מאד – צ"ע כל עבירה היא פגם גדול האם בהרהור פוגם יותר? ואם חומר ההרהור הוא שרחוק מתשובה כיון שלא עשה מעשה נדמה לו שלא פגם כלל, באמת מדוע הפגם גדול כל כך כהרי ההרהורים באים בעצמם. משיחות הר"ן נראה שחומר הרהור עבירה כי הוא פוגם בעצמו בלי קשר לתשובה, ומה שהוא אונס זה רק בתחילתו ממש כי מיד שבא צריך לברוח למחשבה אחרת ולא להיגרר אחריה.
- ח. צ"ע האם חומר הרהור עבירה הוא דווקא כשנגרר בדמיונו עד התפעלות הלב או עד שקמה רוח באיש/י או אפילו כשרק מהרהר ברוח קרה בשכל בלבד. נראה ממה שביאר בשיחה מו שהמחשבה גבוהה מדבור ומעשה משמע שמחשבה לבד אדרבה יותר פוגמת גבוה ממה שכשירדת להתפעלות שזה נמוך יותר וצ"ע.
- ט. מה הכוונה הרהור עבירה שהן פוגמים כל כך, האם שבדמיונו עושה מעשה שאסור מהתורה, או גם מדרבנן, או אפילו רק היתר, כי הוא מיותר כמ"ש קדושים תהיו ואחז"ל התקדש במותר. או אפילו במחשבת יחוד שהוא מצווה אלא שלא ראוי לחשוב בזה אפילו בשעת מעשה שהרי טוב להרהר אז בתורה קו תנינא כל שכן שלא בשעת מעשה כנ"ל
- י. צ"ע האם גודל פגם הרהור עבירה הוא דווקא מעשה שיעשה בעתיד או גם כשמהרהר במעשה שעשה בעבר?
- יא. צ"ע עפ"י שיחה מו שמחשבה עולה למקום גבוה יותר ממעשה ודיבור, האם הרהור עבירה פוגם יותר ממעשה עבירה? עיין תורה מט תנינא² שמחשבה רעה אצל אנשים מגושמים היא כמו מעשה משמע שמעשה חמור יותר. אבל עיין יומא כט. הרהורי עבירה קשו מעבירה. ואמנם פירושים רבים נאמרו במאמר זה חלקם שהקושי אינו חומרת העוון אלא סיבות אחרות³, וראה ספר מרפא לשון⁴ שקשים מעבירה כי הם בסתר ואין מעכב ועובר ושונה ונעשה לו התר. אבל ראה רבי אהרן מלוניל⁵ ופירוש הבן יהוידע⁶ משמע שהבינו שעוון הרהורי עבירה גדול מהמעשה. וכן החיד"א (דבש לפי)⁷ כתב כי הרהור פוגם במחשבה שהיא מקום עליון מהמעשה. וראה עוד לקמן שגם רבנו בחיי ורמב"ן והש"ל ונפש החיים ביארו שהרהור פוגם הרבה יותר גבוה מהמעשה.
- יב. אם הרהורי עבירה קשו מעבירה מדוע העונש הוא רק על עבירה? נראה כי אין עונשים אלא אם מתרים תחילה וא"א להתרות על הרהור. ועוד כי (קדושין טז:) אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה (להעניש על המחשבה כמו על
-
- ¹ כתובות דף מז. ונשמרת מכל דבר רע מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה. פרש"י שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה – דסמיק ליה כי יהיה כך איש וגו'.
- ² יהושע ב' יא, זבחים טז:
- ³ תורה מט תנינא – והעקר מכאן ולהבא לא יעשה עוד, ויהיה שב ואל תעשה על כל פנים, הן במחשבה והן במעשה. כי גם המחשבה של אנשים כאלו היא גם כן עשייה, כי גם בעולם העשייה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה כנ"ל. ומה שנגעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל:
- ⁴ ראה פרש"י שפירש לעניין הכחשת הגוף. ומהרש"א ביאר שגם מעשה מתחיל ממחשבה ובה תלוי הכל שהרי מויד חייב ושווג פטור. ורבי אהרן מלוניל (ארחות חיים ענינים אחרים מתשובה סכ"ה) הביא דברי הר"ש לפרש ענין זה, שאין משמעות הדבר שקשים ההרהורים יותר מבחינת חומרת העבירה, אלא מצד שקשה יותר לחזור בתשובה עליהם, שחושב שכיון שהיה זה רק במחשבתו אין בזה חומר עבירה כל כך, ואינו ממנה לשוב, אבל גוף העבירה, כיון שעשה מעשה, יותר ממנה להצטער ולהתחרט עליו. וזהו שאמר הלשון 'קשין', ולא אמר חמורים, מצד הקושי לשוב עליהם בתשובה. (מתיבתא יומא כט.)
- ⁵ ובשפת אמת כתב לבאר דקשה לנפש ממש קאמר, דהיינו שהרהורי עבירה משחיתים יותר את הנפש וקשה לתקן את הפגם שפוגמים ברוחניות האדם יותר מאשר העבירה עצמה. וכעין זה כתב בענף יוסף על העין יעקב (ד"ה הרהורי) בשם ספר באר מים חיים, דהלב הוא משכן הקדושה וכשעוסק בהרהור עבירה משכן בתוכו את הס"א ח"ו והקדושה בורחת, ואז קשה לו לתקן ביותר. (לקוט ביאורים מתיבתא שם)
- ⁶ מרפא לשון (להג"ר רפאל הכהן ד"ל אב"ד אה"ו) (עמוד יום הדין – עמ' רס"ב-רס"ג בדפוס) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כי המעשה לפעמים יש מניעות ומעכבים מלעשות העבירה, גם מבושתו מבני אדם, כמו שאמרו ז"ל (ברכות כח:) כשאדם עובר עבירה אומר "שלא יראני אדם", אבל הרהורי עבירה ר"ל יכול לחטוא בקל, כי אין רואה ואין יודע מה שבלבו לב חורש און ועמל בקרבו, ועובר ושונה ונעשה לו כהיתר, וקשה לפרוש מהם, ולכן צריך לעשות גדרים וסייגים גדולים. והעיקר להזהר מאוד מראיות האסורות. עכ"ד.
- ⁷ רבי אהרן מלוניל (שם בביאור השני) בשם הר"ם – שיש במחשבה יותר חומרה מן המעשה, שהמחשבה באה מצד הנפש, והמעשה בא מצד החומר, ואין דומה עוון הבא מן הנפש לעוון הבא מן החומר. (מתיבתא יומא כט.)
- ⁸ בן יהוידע (על יומא כח: ד"ה ומ"ש) – כתב, שהרהורי עבירה היינו כוונת האדם לעשות עבירה, כלומר, שהעושה עבירה במזיד ענשו הוא מחמת כוונתו לעשייתה, והשווג פטור אף שעשה אותו המעשה, כיון שלא התכוון. נמצא, שהכוונה היא הגורם לעונשו של האדם. ומדמה לריח הבשר, שמגוף הבשר נהנה הגוף, ומריחו נהנית נפש, וכך גם בעוון, מעשה העבירה הוא הבשר, וכוונת העבירה היא ריח הבשר, שהוא דבר רוחני הנוגע לנפש. (מתיבתא יומא כט.) צ"ע כוונתו נראה שהתחיל לבאר כמו המהרש"א וסיים כמו הר"א מלוניל.
- ⁹ החיד"א ז"ל (דבש לפי – ה' ח') הרהורים הרהורי עבירה קשים מעבירה כך אמרו רז"ל ואפשר שהטעם שהוא פוגם במחשבה והוא מקום עליון ועוד שהוא חלק הקב"ה לבדו כי ג' שותפין באדם אב ואם והקב"ה כביכול והבשר והעצמות והגידים וכל דבר גשמי מאב ואם והראיה והשכל והדעת הוא מהקב"ה וא"כ החוטא במחשבה פוגם בחלק שנתן לו ה' ולכן קשים מהעבירה שעושה מעשה ופוגם בחלק אביו ואמו. אך בחסדו יתב' אינו מעניש על המחשבה אלא על המעשה ובה פירשתי בענייני ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולא כמחשבתו והוא חסד גדול דמה שפוגם בחלקו יתב' אינו מעניש:

המעשה) אלא רק בע"ז. ודווקא עונש בית דין של מטה אבל עונש שמים יש כמבואר בתוס' שם/טו. אבל יש הרהורי עבירה שהם בעצמם איסור תורה ונענשים עליהם כגון לא תתורו/טו. וכן מחשבה שעושה פרי כמבואר בקידושין דף מ. ובספר תורת המנחה דרוש ס' כתב שנקרא רשע.

יג. אם הרהורי עבירה קשו מעבירה – א"כ מדוע (קדושין מ.ל"ו) מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה [מלבד בע"ז], הרי המחשבה חמורה יותר? ועוד שהרי סתם עבירה שדברו בה הכוונה לעריות ודווקא שם אינו מצרף ואילו ע"ז כן מצרף, משמע שהרהור בע"ז חמור מהרהור בעריות. ראה מהר"ל/י"י חדושי אגדות קדושין לט: – שכתב שבגלל קושיא זו נטה רש"י שם מהפירוש הפשוט שהרהורי עבירה חמורים מעבירה ופירש שהכוונה להכחשת הגוף. אבל המהר"ל דחה זאת ופירש שבאמת הרהורי זנות הם עבירה בעצמם והקב"ה לא מצרפם לעשה כי מעניש עליהם בעצמם בנפרד, ואילו בע"ז הוא מעניש רק ע"י שמצרפם למעשה.

יד. צ"ע עפ"י שיחה מו שמחשבה עולה ופוגמת במקום גבוה יותר ממעשה ודיבור – צ"ע מדוע (משנה כלים כה ט) אין מחשבה מוציאה מידי מעשה, הרי היא גבוהה ממנו. וכן בתשובה שביאר המסילת ישרים ספ"ד שהוא חסד שְׁתִּתְּשֵׁב עֲקִירַת הָרָצוֹן פְּעֻקִית הַמַּעֲשֶׂה. צ"ע הרי אדרבה מובא בספרים/י"י שכל כפרה צריכה לבוא מאור שלמעלה מתפיסת החטא. ועל כן מעשה נתקן בדבור ודיבור במחשבה, וא"כ מחשבת חרטה טובה מדוע לא תתקן את מעשה החטא מצד הדין ולא החסד? לעניין תשובה צ"ע כי מעשה מתחיל במחשבה ודיבור, כמבואר בתורה סו.ל"ב, נמצא שבמעשה רע פגם גם במחשבה ואיך יתקן את המעשה ע"י מחשבה שכבר הגיע אליה הפגם? אלא שצ"ע אם תכנן את מעשה העבירה הרי שפגם מאד במחשבה, אבל אם המעשה שעשה היה במחשבה של שניה ובדבור של רחש נעלם בלבד אפשר שהפגם היה כמעט רק במעשה ומדוע שהמחשבה לא תתקן אותו?

טו. עוצם פגם ההרהור ח"ו שפוגם מאד מאד – צ"ע האם כוונת רבנו גם לנשים או רק לאנשים? ונראה פשוט שהשוו איש לאשה בכל דיני התורה. ומסתמא גם בהרהור זנות מצד חומר ההרהור אבל לא מצד זרע לבטלה. ולעניין הסתכלות באיש ראה ילקוט שמעוני/כ"א שרבי יוסי אסור לאשה להסתכל באיש. מאידך ראה ברכות כ. רבי יוחנן יתיב

טו. תוספות קדושין לט: לעולם יזהר אדם שלא להרהר בעבירה שאע"פ שמחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה כלומר שאין נענש בה כאלו עשה מעשה, מכל מקום נענש הוא עליה אחר שהוא מכין בהרהורו לכוונת עשיית העבירה ושלא נמנע מעשייתה מצד כבישת יצרו אלא שלא נודמן לידו להוציא הרהורו לפועל:

טז. דף על הדף על קידושין דף לט: – הגה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד בקובץ הערות תמה, דמחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שייך במחשב ומתכנן לעשות עבירה ולא עשאה, אבל הרי ישנן עבירות התלויות בלב שהמחשבה עצמה היא עבירה וכגון "ולא תתורו אחרי לבבכם" ונשמרתם מכל דבר רע", וא"כ נימא דדילמא הרהר בהם, ובכח"ג לא שייך תירוצו הגמרא.

"קדושין דף מ. – הזכות יש לה קרן ויש לה פירות שנאמר "אמר צדיק כי טוב וגו'", עבירה יש לה קרן ואין לה פירות שנאמר "אוי לרשע רע וגו'". ואלא מה אני מקיים ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם יטבעו? עבירה שעושה פירות יש לה פירות, ושאיין עושה פירות אין לה פירות. מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו", מאי ולחושבי שמו? אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה שנאמר "און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'", ואלא מה אני מקיים הנני מביא אל העם הזה רעה פרי מחשבותם? מחשבה שעושה פרי הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, מחשבה שאין בה פרי אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, ואלא הא דכתיב "למען תפוש את [בית] ישראל בלבם?" אמר רב אחא בר יעקב ההוא בעבודת כוכבים הוא דכתיב, דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה.

י"ה. המהר"ל על קדושין לט: (חדושי אגדות ד"ה מחשבה) – תירץ שבהרהורי זנות עצם המחשבה היא עבירה מכיון שעל ידי מחשבת זנות כבר מעורר בו את יצרו ביתר שאת, מה שאין כן בשאר עבירות, ולכן עצם המחשבה היא העבירה ואין צריך לצרפה למעשה בכדי להעניש אותו. אבל בעבודה זרה אם חושב על זה אף שאין בה עבירה הקב"ה מצרף אותה למעשה. (מתבאר שם ילקוט ביאורים עמ' רע) וראה שם הערה כ' – וכן נראה ממה שאמרה הגמרא בשבת (סד.) מידי הרהור לא יצאנו שנראה שעצם המחשבה היא חטא, שאם לא כן כיון שלא חטא במעשה מה בכך הם כבר הרהרו בעבירה ומדוע הביאו על זה קרבן. (עוד בענין פקודי החיל במלחמת מדיין ראה בהוספות בסוף)

י"ט. ראה בלבבי משכן אבנה (איתמר שורץ) עה"ת פרשת צו (עמ' כד) – כל כפרה צריכה לבוא מאור שלמעלה מתפיסת החטא. אם אדם חטא במעשה, התיקון צריך לבוא מעולם הדיבור, ואם חטא בדיבור, התיקון צריך לבוא מעולם המחשבה. כשאדם חטא במחשבה, בחינת הרהורי הלב, התיקון צריך לבוא באור שלמעלה מן הרהורו. אור שלמעלה מן הרהורו הוא עצם עצמיות הנפש שלמעלה מג' לבושים של מעשה, דיבור ומחשבה.

כ. תורה סו אות ד' – כי כל המחשבות שיש לאדם, כלם באים בתוך הדבור, כדאיתא בזה"ר: רחשי מרחשן שפנותה. ואף שאין האדם מרגיש זאת, אף על פי כן הוא בְּדָקוֹת גָּדוֹל, כי כל מחשבה שבעולם שיש לאדם, כלם מכרחים לבוא בתוך הדבור בשעת המחשבה, רק שהוא בְּדָקוֹת מֵאֹד. ולכן כל עשייה שעושה האדם צריכה לבוא בתחלה בתוך הדבור, כי כל הדברים צריכים לבוא בבחינות מחשבה דבור ומעשה. נמצא שעל ידי הדבור נגמר המעשה ויצא מכלל הפעל. כי קדם שיוצא המעשה מכלל הפעל, צריכה לבוא תחלה בבחינות דבור. על כן כדי להוציא מכלל הפעל, צריכים להשלים אותיות הדבור כנ"ל. ולהוציא הדבור בשלמות ממצר הגרון, דהיינו להמשיך בחינות נקודות אל האותיות. ואזי כשיצא הדבור בשלמות, יוצא הדבר מכלל הפעל כנ"ל:

כ"א. ילקוט שמעוני שמואל רמז קח – "כבואכם העיר כן תמצאון אותו בטרם יעלה הבמתה". כל כך למה? רב אמר שהנשים דברניות הן. ושמואל אמר כדי להסתכל ביופיו של שואל, דכתיב "משכמו ומעלה גבוה מכל העם", רבי אומר לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. ואית דאמרי בהאי לישנא כל האורך הזה למה? מביטות בנויו של שואל היו ולא היו שבעות ממנו דברי ר' יהודה, אמר ליה ר' יוסי אם כן עשית בנות ישראל כזונות והלא כשם שאי אפשר לאיש לזון את עינו מאשה שאינה ראויה לו כך אי אפשר לאשה לזון את עיניה מאיש שאינו שלה, אלא שלא הגיע עדין השעה שאמר הקב"ה לשמואל כעת מחר אשלח אליך:

אשערי טבילה כדי שהנשים יהיו מסתכלות ביופיו ויהיה להן זרע יפה כמוהו. ולמעשה נחלקו בזה ובתנאי שלא תסתכל עם הרהור זנות. וראוי להחמיר בכל אופן^{כב}.

זו. צ"ע האם הרהור עבירה חמור מדבור עבירה – שהרי כח המחשבה לעלות לפגום גבוה יותר מכח הדבור כמבואר בשיחה מו הנ"ל. מאידך דבור הוא בחי' נפשי יצאה בדברו דהיינו שהוא חלק הרוח שבאדם, וראה תורה לא^{כג} שדבור רע הולך ונעשה מחשבה וחשק רע אצל בני אדם אחרים כמ"ש יש הבל אשר נעשה על הארץ, ובתורה צח תנינא מבאר שכח הדבור גדול מאד לעורר בני אדם. אמנם לכאורה כל זה רק למטה בעולם הזה, אבל עיין ערבי נחל/כ"ד שנפשי יצאה בדברו, הוא חלק הרוח שבאדם שיוצא ממנו בדבור ונעשה בריה רוחנית שעולה גבוה, אבל עי"ש שזה נעשה גם בכל חלק דהיינו גם בחלק הנפש עי"ש מעשה וחלק הנשמה עי"ש מחשבה. והנשמה גבוהה יותר מהרוח.

עד כאן ההקדמה

✱

תורה קיד

מוהר"ן מספר:

פעם אחד דברתי עמו עם רבנו ז"ל. והבנתי שהי' חפץ מאד לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, כדרכו תמיד, אך הי' קשה עליו כמבואר בחיי מוהר"ן/כ"ד כמה יגיעה היה לו

^{כב} ראה בספר תורת הרהור (להרב נהוראי יוסף אוחנה) פרק א הלכה כא ובביאור מחזה הקודש אות לו. דן שם באריכות בכל הסוגיא אם שייך בהן השחתת זרע ע"י הסתכלות ואם מצוות על השחתת זרע, ואם הרהור אסור משום השחתת זרע או אסור בפני עצמו. ומסיק שמותרות להסתכל רק לפי תומן ולא באופן שמגרה יצה"ר.

^{כג} תורה לא אות וחו וזהו (קהלת ח'): "יש הבל אשר נעשה על הארץ" וכו', וזהו בחינת גלגולי נפשות, כשאדם משתוקק לאיזה דבר, ומוציא השתוקקותו אחר כך בהבל פיו כנ"ל, אזי נעשה הנפש. והנפש הזאת הינו הרוח ממללא, הולכת באויר, ומגיע לאדם אחר, ומעוררת את האדם אחר להשוקה. ולפי התשוקה, לפי הנפש, לפי הרוח ממללא, כן נתעורר האדם. אם התשוקה בא מצדיק לרשע, אזי נתעורר הרשע בהרהורי תשובה, בבחינות: "יש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים". ואם להפך, להפך. והכל נעשה על ידי ההבל פיו שהוא הנפש, כי זה ידוע לכל, שעקר הדבור הוא, שכלי הדבור מכין באויר, ואויר הזה פוגע באויר הסמוך לו, והסמוך בסמוך, עד שמגיע לחברו, ושומע חברו האותיות. וכשהוא מקבל דבורו, הוא מקבל נפשו ונתעורר לדבר הזה:

^{כד} ערבי נחל פרשת ויקהל ריש דרוש א' (דף תכט במהד' ווערנער) – כתבו הקדמונים (ספר העיקרים מ"ג פ' ב-ה) כי הנשמות ניתנות באדם, והוא בכח, וניתנת לו להוציאה מכח אל הפועל. ולהבינך ענין זה בבירור כך הוא, עיין מ"ש בפ' וישלח מהשייך לזה ונבאר עתה כל הדברים היטב, הענין הוא, כי יש באדם נפש רוח נשמה, ונשמה לנשמה. והענין, כי חלק הנפש היא כח המעשה הניתן באדם, כי דומם אין לו תנועה ולא יעשה מאומה, וניתן באדם נפש חיה ועי"ש יש לו כח לעשות כל מה שחפץ. הרוח, הוא כח וחיות מאת ה' ניתן באדם אשר בכחו יוכל לדבר, ולזה מתרגם לרוח ממללא. נשמה, הוא חיות וכח מאת ה' אשר בו יחשוב האדם כל מה שחפץ, והוא מעולם המחשבה. נשמה לנשמה, הוא השכל שניתן באדם חיות וכח מאת ה' אשר בו ישיכל בכל המושכלות, כל אחד כפי ערך שכלו כך ישיכל. הרי אלו ארבעה מיני חיות באדם, ואחרי מותו הגוף כלה ולא נשאר רק ד' חלקי נשמה הללו כי זה כל האדם, אבל הגוף אינו רק לבוש שפושטין אותו. ואמנם כל אלו החיות ניתנו באדם בכח והוא יוציאם לפועל: ולחסיביר דבר זה נדבר מאחד וממנו תדין על כל הד' חלקים, ונדבר מחלק הרוח ממללא, הנה ניתן באדם כח וחיות שעל ידו יש לו כח לדבר בכל עת שירצה, הרי זה בכח, וכאשר מדבר דבר הרי הוציא חלק מהרוח לפועל והוא הוא עצמיות חיותו ונשמתו כמשה" (שיר השירים ה', ו) נפשי יצאה בדברו, שכל דיבור שיוצא מפי האדם הוא אבר וחלק מנשמתו והוא אשר הוציאה לפועל עתה, וכן בכל מעשה ותנועות שמתנועע מוציא חלק נפשו לפועל וכן בכל מחשבה שמהרהר ומחשב מוציא חלק נשמה לפועל, וכן בכל מושכל שישכיל ומחדש איזה שכל מוציא אבר וחלק מן נשמה לנשמה: וזו, כי כל דבר שהוא בכח מקבל שינוי והתהפכות, אל אשר יחפוץ יטנו. ולפי זה, מיד כשהאדם מדבר איזה דיבור וכן בשכל ומחשבה ומעשה כאשר הקדמנו שכל מה שנסיביר בחלק א' ממנו תדין על שאר חלקי הנשמה אזי הוציא חלק ההוא לפועל אזי מיד נבדל חלק חיותו ההוא והולך למקומו למעלה, דהא עיקר ביאתה לזה העולם איננו רק בעבור הוציאה לפועל, וכאשר יצאה לפועל אין לה להיות עוד בזה העולם: וזהו ענין אומרים ז"ל (זוהר חדש אחרי מז. מהד' מרגליות. ושל"ה הק' וישלח תורה אור ד"ה וישלח יעקב מלאכים) שמהמצוה שאדם עושה נברא מלאך קדוש ובא מיד לפני ה' ואומר פלוני בנך עשאני. ענין בריאת הנמצא הקדוש הזה הוא חלק מנשמתו אשר יצאה לפועל ומיד פורח למעלה כי אין לו להתעכב עוד בזה העולם אחרי שגמר פעולתו אשר בשבילו בא הנה. ולפי שהדבר אשר הוא בכח מקבל שינוי והתהפכות כאשר אמרנו, לזאת הנשמה ביד האדם כחומר ביד היוצר אל אשר יחפוץ יטנו וכל אשר חפץ יעשה ממנה, ולכן כשמדבר האדם דיבור קדושה כתורה ותפלה ודומיהן, ולפי שאורייתא וקב"ה חד, הרי עשה החלק כהכלל ונעשה ממנה אלהות כביכול, וכאשר מדבר דברים אסורים כלשון הרע ורכילות ודומיהן או דברים בטלים שהם דיבורים אשר אין צורך לאדם לדברם כלל אחז"ל שעבר בעשה ולא תעשה כל עבירה היא קליפה וסט"א. נמצא עשה מנשמתו וחיותו סט"א, כי דבר שהוא בכח מקבל שינוי מן הקצה אל הקצה וכאשר יצא לפועל כך נשאר לעולם והתורה ניתנת בעבור זאת להאדם כדי שידע עי" מה יניח נשמתו באלהות ועי" מה נעשה ממנה סט"א ח"ו, וכל זמן שהנשמה מלוכשת תוך הגוף אין האדם מרגיש בזאת, ואחרי הפטירה במקום שהניח כל ימיו חלקי נשמתו שהם המעשים והדיבורים והמחשבות והשכליות שם ימצאנה עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע כי אין חשבון ודעת בשאול כו':

^{כה} חיי מוהר"ן – אות שסא – (כב) שמעתי בשמו שאמר כבר שיש לו תורות בלי לבושים. פרוש, שאינו יכול להלביש אותה בשום לבוש. ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכו' כן התורה שלו גבוה מאד, עד שאינה יכולה להתלבש כי אם דרך אסמכתא בעלמא, והבן: ואמר שמה שמתנגע כל כך קדים התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להוריד השגות התורה שלו בלבושים ודבורים שיוכל לאמרה ולגלותה, על כן צריך יגיעות גדולות לזה. ועין במקום אחר מזה כי דרכו וזכרוננו

להוריד השגות התורה בלבושים ודבורים שיוכל לאמרה ולגלותה. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דיבר עמי מאומה. אך בתוך זה, יצאו מפיו ב'הק'–הקדוש דיבורים אלו, סע האט אה פנים, אז מע מוז זיך פון אה

לברכה היה קדם התורה שהיה יושב עמנו כמו שעה ושתים והיה מתיגע מאד בכמה תנועות וגניחות. ואף על פי שישב בשתיקה היה נכר מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד. ואחר כך פתח פיו והתחיל לומר: **ופעם אחת** ראיתי בעיני בשעה שהתחיל לומר התורה תשעה תקונין וקירין וכו' שהיה כופל אלו התבות תשעה תקונין וכו' כמה פעמים. ובכל פעם תפס בכח בזקנו בשתי ידיו בשני צדדי וקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגדל היראה והמסירות נפש העצום עד אין סוף שהיה לו אז. וכבר נרשם שאמר שכל דבר שעושה ברבים קשה עליו מאד מאד, וכשאומר תורה נדמה לו שתכף שיוציא מפיו הדבור הראשון מיד תצא נפשו, וכן בהקדוש נדמה לו גם כן שתכף שיוציא מפיו ויאמר הדבור הראשון תצא נפשו:

חיי מוהר"ן – אות טו – כשהתחיל התורה תשעה תקונין הנ"ל בראש השנה בין השמשות בדרךכו תמיד, דהינו סמוך לתחלת הלילה השייכה ליום שני דראש השנה, וכבר חשף היום, ואני ישבתי סמוך מאד אליו והסתכלתי בו וראיתי שאמר התבות תשעה תקונין וקירין אתמסרין לדקנא בכחות גדולות מאד מאד עד מצוי הנפש, ובאימה ויראה ורתת וזיע אשר אי אפשר לשער, ותפס את וקנו כמה פעמים בכחות גדולות. ואי אפשר לציר זאת בכתב וכבר מבאר במקום אחר שאמר שקדם שהוא מוציא מפיו התבה הראשונה של התורה נדמה לו שתצא נפשו, וכן בתבה הראשונה של הקדוש ואצל התורה הזאת ראיתי זאת בעיני עצם מסירת נפשו שאי אפשר לשער:

שיחות מוהר"ן – אות רי – אמר: כל מה שהוא צריך לעשות ברבים קשה לו מאד מאד וצריך שיהיה לו מסירת נפש ממש על זה. וספר שקדם הקדוש כשרוצה להתחיל תבה הראשונה של הקדוש נדמה לו שתצא נפשו ממש. וכן קדם אמירת התורה כשרוצה להתחיל לומר תורה. אזי נדמה לו שבתבה הראשונה שיאמר תצא נפשו ממש (וויא איך וויל ארויס לאוזן דאס ערשטע ווארט דאכט זיך מיר אט גיאי איך אויס). ולא היה מתפלל לפני העמוד בשום פעם ולא עשה שום דבר כיוצא בזה כגון קריאת המגלה וקריאת התורה, ואפלו לקרות לפני התוקע ושאר דברים כאלה, רק קדוש וזמירות על שולחנו בשבת קדש ואמירת התורה. וגם זה היה כבד עליו מאד כנזכר לעיל. ואפלו כשהיה צריך לומר קדיש על אמו ביום היארצייט היה קשה וכבד עליו מאד (שצג):

הרהור זייער הוטיין [א] כפי הנראה מוכרחים להיזהר מאד מהרהור. **והבנתי אז מלשונו הקדוש, ומתנועותיו הקדושים בעת שדיבר זאת, שאז נתגלה לו בהשגותיו הנוראות, עוצם פגם הרהור עבירה ח"ו, שפוגם מאד מאד ר"ל.** וכן כתוב (משלי טו) תועבת ה' מחשבות רע. ובדור המבול כתיב (בראשית ו' ה') וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, ועל זה נגזר דינם. וראה של"ה/י שהרהור עבירה פוגם מאד בנשמה. וכן החיד"א בדבש לפי כתב החוטא במחשבה פוגם בחלק שנתן לו ה', ולכן קשים מהעבירה שעושה מעשה ופוגם בחלק אביו ואמו. וכעין זה כתבו רבנו בחיי/י. והרמב"ן/י, ונפש החיים/י.

וא"א לצייר זאת בכתב : רוצה לומר שיש כאן תרתי לרעותא, שתחילה רבנו לא הצליח להוריד מהתורה הזו שנתגלתה לו אלא י"ג תיבות, וגם מה שהביין מוהרנ"ת מהן ומתנועות והבעת פנים של רבנו, לא הצליח מוהרנ"ת לבאר לנו בכתב, עד כמה פוגם הרהור עבירה אלא רק שפוגם מאד מאד.

וכנראה שנתגלה לרבנו אז עד כמה פוגם הרהור עבירה, הרבה יותר ממה שכן הצליח לבאר לנו במקומות אחרים, כגון תורה רמב הנ"ל שהוא אבי אבות הטומאה, ובשיחה מו הנ"ל שנעשה ממני מציאות חיות ממש שעולה ופוגם במקום גבוה מאד. ואעפ"כ נדמה לאדם שלא עשה כלום אלא רק הרהר, ועוד שהוא אנוס. ועל כן כל כך חוזר ומדגיש רבנו שצריך לדעת שאע"פ שהוא רק הרהור הוא פוגם מאד מאד, ובאמת אינו אנוס אלא בהתחלה בלבד/י, על כן צריך להתעורר מיד כשבא הרהור לברוח למחשבה אחרת כמבואר בתורה רלג, ולא להיגרר אחריה עד שנעשה בדמיונו מעשה עבירה ממש, וכ"ש שלא יבוא להתפעלות הלב. ועיקר הכוונה לעבירה של ניאוף, אבל מסתבר שגם הרהור עבודה זרה/י או שחושב להרוג, וכל שמהרהר לעשות כל עבירה הוא פגם נורא למעלה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קיד תנינא

✱

עוד בעניין פגם המחשבה עיין שדי חמד מערכת מ' כלל כ'

✱

בעניין מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה בישראל דווקא אבל לגוי כן מצרפה.
כי ישראל כולו קודש ואע"פ שחשב עדיין יש הרבה סיכוי שיתגבר יצרו הטוב ולא יבוא לידי מעשה, אבל בגוי כיון שרש נשמתו מצד הרע כיון שחשב לעשות רע מסתמא גם יעשה. (כך שמעתי או ראיתי איני זוכר היכן)

^א כפי הנראה שמוכרחים להזהר מאד מהרהור

^ב בתשכס - בלשוננו.

^ג של"ה מסכת יומא פרק דרך החיים תוכחת מוסר.

^ד **רבנו בחיי** - כד הקמח (ערך טהרת הלב) יז. השכליות שבאדם ושורש הנפש השכלית עליון עד מאד. וא"כ המחשבה והנפש, עיקר אחד להם. ולפיכך יש כח באדם השפל לעלות ולהוריד במחשבתו. ומעתה יתעורר האדם החוטא כשהוא מטמא בהרהוריו הרעים המחשבה הטהורה הזאת, כמה לו עוונות וחטאים. ועל זה אמרו (יומא כט.) הרהורי עבירה קשין מעבירה, כלומר קשין על הנפש מעבירה עצמו, לפי שהרהור תלוי בלב, והנפש משכנה בלב, ולכן כשהוא מטמא אותה במחשבה רעה, קשה יותר מן העבירה עצמה, כי העושה העבירה עצמה אין המחשבה טרודה כל כך. עכ"ד. (אלא היא בטלה לגוף העוסק במבוקשותיו הבהמיות (הערת מחבר מלחמת קודש)

וכ"כ בפירושו עה"ת (דברים כ"ט י"ח) וז"ל: עוד פירשו, כי הרהורי עבירה קשין על הנפש מעבירה עצמה, לפי שהרהור תלוי בלב, והנפש משכנה בלב, ועל כן כשהוא מטמא אותה במחשבה רעה, קשה יותר מן העבירה עצמה, כי העושה עבירה עצמה אין מחשבתו כ"כ טרודה. עכ"ל.

^ה **באיגרת הקודש לרמב"ן** ז"ל (פרק ה'), וז"ל: התבונן בהיות הרהורי עבירה קשים מעבירה, כי בהיות אדם מחשב בדברי רשע וטינוף, מחשבתו נדבקת בטנופה בעליונים. והרי נפשו מחוייבת לשמים, שהרי היא מטמאה במגע. אבל אילו עשה עבירה למטה ולא נגע משפטה לשמים, יקל מעליו יותר מהרהור הרע (שהוא נדבק בעליונים), והוא קרוב לקצין בנטיעות. עכ"ד.

^ו **נפש החיים** שער א פרק ד' - א"כ בעת אשר יתור האדם לחשוב בלבבו מחשבה אשר לא טהורה בניאוף ר"ל. הרי הוא מכניס זונה סמל הקנאה בבית ק"ה העליון נורא בעולמות העליונים הקדושים ח"ו. ומגביר ר"ל כחות הטומאה והס"א בבית ק"ה העליון. הרבה יותר ויותר ממה שנגרם התגברות כח הטומאה ע"י טיטוס בהציעו זונה בבית ק"ה במקדש מטה.

^ז **ראה דרך פקודך** (לרבי צבי אלימלך שפירא מדינוב) מצוה לה אות ד) ודע ידידי כי אין הקב"ה בא בטרונים עם בריותיו, וחלילה לחשוב על הבורא ית' שיחשב לו לעון מה שנופל בפתע פתאום איזה מחשבה רעה בציור העבירה ועריבותה ותיכף מסיר המחשבה ממחשבתו, כי כל זה הוא לאונסו ואונס רחמנא פטריה, (הן אמת שמחויב כל אדם לעשות כל הפעולות ולקדש מוחו ומחשבתו ואיבריו עד שיבא למאוס ברע בתכלית, ואז לא יבא לידי הרהורים, אבל אעפ"כ מה יעשה האדם שלא זכה עדיין למדרגה זו, כשאנו מהרהר ברצון רק נפל הדבר במחשבתו לאונסו לא יחשוב ד' לו עון) רק כשנוצר שזה אסור ואעפ"כ מאריך במחשבה, ומצייר עריבות העבירה במחשבתו, אפילו אינו מחשב לעשות העבירה רק מאריך ומחשב ציור עריבות הזנות, זה עבר חוק הפר התורה, רק זאת יעשה האדם ויחיה תיכף כשנוצר שהוא עבירה יסיח דעתו ליראה ולאחבה ולתורה, וירחיק המחשבה רעה ממחשבתו ויכוון לקיים ולא תתורו וכו'.

^ח **ראה תוס'** קדושין ט: - ויש דברים שהמחשבה מעשה גמור והוא כל הדברים התלויים בייחוד ובשאר עניני האמונה שהרי עיקר דברים אלו במחשבה הם והוא שנאמר בע"ז למען תפוש את בני ישראל בלבם ומי שבא דבר עבירה לידו וכבש ביצרו והציל עצמו ממנה הרי הוא כעושה מצוה:

בעניין מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה

מקשים (בך הקשה הודיד"א בפתח עינים על שבת סד) א"כ מדוע בקשו פקודי החיל שנקמו במדיין כפרה? המאירי תרץ שעל כן לא נענשו, אבל כפרה צריך גם רק על מחשבה רעה. והרי"ף על עין יעקב תרץ שכיון שזנו עיניהם מן הערוה כשפשטו מהנשים את התכשיטים ההסתכלות נחשב מעשה.

שבת דף סד. (במדבר לא יד) "ויקצוף משה על פקודי החיל" (כשחזרו עם נשי מדיין שלקחו בשבי, במלחמת הנקמה במדיין, על שהכשילו בנותיהם עם בנות מואב את ישראל בשיטים) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר להן משה לישראל שמא (החיתם את הנשים כי) חזרתם לקלוקלכם הראשון (לזנות עם בנות מדיין כמו עם בנות מואב) אמרו לו (במדבר לא מט) "לא נפקד ממנו איש" (לא נחסר בנו מדת יהודית) אמר להן אם כן כפרה למה? אמרו לו אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו (כמבואר בתרגום יונתן (במדבר לא נ' שהיו צריכים להוריד מכל אחת את תכשיטיה בלא להביט בה). מיד "ונקרב את קרבן ה'". תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני (סד:) שזנו עיניהם מן הערוה. אמר רב ששת מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ (טבעת) עם תכשיטין שבפנים (כומז), לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה:

צ"ע מדוע פקודי החיל בקשו להביא קרבן הרי הם שרי אלפים ומאות ומסתמא את העבודה הזו להוריד תכשיטי הנשים עשו החילים הפשוטים ולא הם. ועיין רבנו בחיי (במדבר לא מט) שהיו המדיינים אלפים ורבבות והיה נס שנצחו אותם וכנראה שגם פקודי החיל היו צריכים להשתתף בזה. וצ"ע מדוע לא כל היוצאים למלחמה הביאו קרבן על הרהור.

גם צ"ע משמע שהביאו קרבן את הזהב, ואילו קרבן על הרהור הוא עולה, כמבואר בתנחומא צו יג. ואולי קנו עולות בזהב הזה. עוד צ"ע כי "לא נפקד ממנו איש" הוא המשך לכתוב "עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה" דיינו שספרו אותם בחזרתם וראו שלא נחסר אף אחד, וא"כ איך למדו מכאן שלא עברו עבירה? עיין בזה פנים יפות (במדבר לא מט) מתי היה המניין הזה, ובתרוץ שני כתב שהיה לפני המלחמה, שיצא רק מי שלא קלקל בשיטים. ועי"ש תירוץ ראשון ובמלבי"ם שהקרבן שבקשו היה כפרה על שספרו אותם בחזרתם, וצ"ע הרי הגמ' אומרת שבקשו כפרה על הרהור. ועיין בזה מלבי"ם (שם נ') ביאור יפה שדן שתי מלחמות חיצונית ופנימית עי"ש.

תוספות – מידי הרהור מי יצאנו. וא"ת והא אפילו יפת תואר הותרה להם וי"ל דמכל מקום שייך בה איסור כדאמרין (קדושין דף כב.) וחשקת בה ולא בחברתה: (ושמא הרהרו בחברתה – מדהר"ם (נראה כוונתו שמא חשקו בשתיים אע"פ שלא לקחו) (והט"ז במדבר לא נ' כתב שזו ט"ס כי לא בה ולא בחברתה הכוונה שלא יקח שתי נשים יפות תואר כמבואר בקדושין בו צ"ל כמבואר שם ולקחת ליקוחין יש לך בה דיינו אשתו ולא אשת חברו (דיינו פניה ולא אשת איש אע"פ שלגי אין אישות, איסור יש) עוד הביא שהקשו על תוס' שיפת תואר לא הותרה אלא אחרי שכבשו וחילקו את הארץ (דיינו במלחמות הרשות)

רי"ף (על עין יעקב) שבת דף סד. אות (מד) ויקצוף משה. וקשה דפסוק "ויקצוף משה" הוא כתוב קודם שבאו מהמלחמה ופסוק "לא נפקד ממנו איש" הוא לאחר שחצו המלכות והבו, אז נקברו הפקודים ויאמרו עבדיך וגו' ולא נפקד ממנו איש, וקושיא זו גדולה היא לפירוש רש"י ז"ל שפירש לך אתם צריכין קרבן, והרי עדיין כשהיו חוץ למחנה לא הוזכרו קרבן, ולא אמרו ונקרב את קרבן אלא אחר שחצו המלכות בין תופשי המלחמה ובין העדה. ועוד קשה כיון שהם אמרו שמביאים קרבן על שלא יצאו מידי הרהור, מה זו שאלה של תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה? והלא נתן טעם מפני שלא יצאו מידי הרהור, ולמה הוצרך לתת טעם אחר מפני שזנו עיניהם מזנות. וי"ל שמתחלה כשיצאו משה ואהרן חוץ למחנה וראו שמביאים עמדם נשי מדין חרה אפו של משה ויקצוף על פקודי החיל ואמר שמא קלקלתם במעשה שטים והקב"ה שלחני לנקום נקמת מדין שהכשילו בישראל בשיטים והם חזרו לקלקל בהם וזהו שאמר ויקצוף משה על פקודי החיל הבאים מצבא המלחמה כלומר עדיין לא הטהרתם ואתם באים מצבא המלחמה להלחם ולנקום נקם מהמכשילים אתכם להחטיאכם וחזרתם לקלוקלכם הראשון לזנות את בנות מדין וצוה להעביר המכשלה ועתה הרגו כל זכר וכל אשה יודעת משכב וגו' ויעשו כן ומ"מ לא השיבוהו דבר על מה שחשדם שהביאו הנשים כדי לחזור לקלוקלם הראשון, ואחר שחצו המלכות כדבר משה, אז באו להוציא עצמם מהחשד ויאמרו עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה לידע אם הולך אחד מהם אצל נשי מדין לקלקל בזנות ולא נפקד ממנו איש בעבירה שכולנו היינו יושבים יחד איש באחיו ידובקו ועל הדבר הזה אנחנו באים להקריב קרבן תודה לה', וגם מלבד הקרבן הבאנו איש אשר מצא אצעה טבעת עגיל וכומז מתכשיטי הנשים לכפר על נפשותינו או אמר משה כיון שאתם מביאים מקום תכשיטי הנשים במקום זמה כמו הכומז שהוא מקום הזמה גם הטבעות וזו האף שמא חטאתם בהם ולכך אתם באים להתכפר באותו דבר ממש. אמרו אם מידי עברה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו כשהיינו לוקחים אלו התכשיטין מעל הנשים לא יצאנו מידי הרהור ולכך ונקרב את קרבן ה' דייק את דכתיב את קרבן ה' ולא כתיב ונקרב קרבן ה' לרבות את התכשיטין מלבד קרבן ה' מהבהמה מהבקר והצאן אז אמר משה אם אתם מקריבים אלו התכשיטין מפני הרהור הלב הרי זה אינו צריך כפרה לכפר כי מחשבה רעה של זנות אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. וזה ששאל תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה שהרי לא נצרכה על מחשבת זנות כי לא מצינו מחשבה שקולה למעשה אלא על הרהור עבודת כוכבים בלבד. לזה אמר מפני שזנו עיניהם מהעבירה שנהנו במראית העין. וא"כ יש כאן מעשה כיון שנהנו במראית העין לכך הוצרכו לכפרה וזהו שסמך להביא דברי רב ששת כל המסתכל באצבע קטנה שהוא מקום הטבעת כאילו מסתכל במקום התורף שהוא מקום הכומז. ונמצא הראיה כמעשה כיון שנהנה בכך ואינו הרהור בלבד:

מאירי – ידעת שהרהורי עבירה קשים מעבירה ומעתה אדם צריך כפרה על ההרהור כעבירה עצמה והוא שנאמר במדין ונקרב את קרבן י"י איש אשר מצא אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשותינו לפני י"י ונאמר שם ויקצוף משה על פקודי החיל ודרשו בו א"ל משה לישראל שמא חזרתם לקלוקלכם הראשון כלומר כשראה אותם מזיקי' עצמם לכפרה חשב שזנו עם בנות מדין כדרך שזנו עם בנות מואב בשיטים והשיבוהו לא נפקד ממנו איש כלומר לא נפקד ממנו איש לעבירה א"ל א"כ כפרה זו למה א"ל אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן י"י וכן אמרו מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזינו עיניהם מן הערוה הא למדת שראוי ליהזר מהרהורי עבירה כגוף העבירה והוא שדרשו מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ ר"ל טבעת עם תכשיטין שבפנים ר"ל עגיל וכומז לומר לך כל המסתכל אפי' באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורף:

בסוגיא הנ"ל שאין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה

מקשים (כך הקשה בעיני יעקב קדושין פ"א: וכן בחתם סופר פרשת מטות בתורת משה) א"כ מדוע אשה נדרה להיות נזירה ובעלה הפר לא בלא ידיעתה והיתה שותה יין צריכה סליחה הרי היתה מותרת ואם בגלל מחשבה רעה הרי אין הקב"ה מצרפה למעשה. החת"ס תרץ כיון ששתתה יין הרי עשתה מעשה (וכן תרץ העיני יעקב). ועוד תרץ כנ"ל שעל כן לא נענשת אבל כפרה צריכה.

נזיר דף כג. משנה: האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים ה"ז סופגת את הארבעים הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים רבי יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות: גמרא: תנו רבנן אישה הפרם וה' יסלח לה באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא צריכה כפרה וסליחה..... מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון כפרה וסליחה. במדבר פרק ל (ו) ואם הניא אביה אתה ביום ששמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום וידוד יסלח לה כי הניא אביה אתה:

במדבר פרק ל (ט) ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה וידוד יסלח לה:

במדבר פרק ל (יג) ואם הפר יפר אתם אישה ביום ששמעו כל מוצא שפתייה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם וידוד יסלח לה:

תורת משה לחת"ס פסוק יג – אשה הפרם וה' יסלח לה, ברש"י אחז"ל דהכתוב איירי בהפר לה בעלה והיא לא ידעה ואכלה וצריכה כפרה יש לדקדק הלא אחז"ל קידושין מ' ע"א שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ויש לחלק דווקא על מחשבה גרידא אין נענש אבל הכא עשתה גם מעשה ממש שאכלה רק ששגגה ועלה היתר בידה משא"כ במחשבה גרידא ולא עשה מעשה. ועי"ל דגם על מחשבה גרידא צריך כפרה והא ראי' דעולה באה על הרהור הלב ורק שאינו נענש כמו אם עשה מעשה ממש משא"כ במחשבת מצוה מעלה הכתוב עליו כאלו עשאה המצוה בעצמותה ומקבל שכר משלם וק"ל (מש"מ):

עיון יעקב (על עין יעקב) קידושין דף פא: אות נח – והיא לא ידעה שהפר לה. אף על גב דמחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרף למעשה מ"מ כיון דלפי דעתה עשתה המעשה בפועל מצרף המחשבה למעשה:

